

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 24. novembrī¹

Lieta C-367/15

**Stowarzyszenie ‘Oławska Telewizja Kablowa’ w Oławie
pret
Stowarzyszenie Filmowców Polskich w Warszawie**

(Sąd Najwyższy (Augstākā tiesa, Polija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma tiesības — Pārkāpums — Zaudējumu atlīdzības aprēķināšana —
Direktīva 2004/48/EK — Dalībvalsts tiesību akti, kuros paredzēta zaudējumu atlīdzība, kas atbilst
divkāršai vai trīskāršai tādas autoratlīdzības summai, ko tiesību īpašnieks būtu saņēmis, ja būtu saņemta
atļauja izmantot attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesu lūdz lemt par to, kā interpretējama
Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu², un jo īpaši par to, vai minētās
direktīvas 13. pants nav pretrunā tādai valsts tiesību normai, kas ļauj tiesību īpašniekam prasīt no
iespējamā pārkāpēja zaudējumu atlīdzību iepriekš noteiktā apmērā, ko, izmantojot iesniedzējtiesas
lieto terminoloģiju, varētu uzskatīt par tādu, kam ir “soda raksturs”.

Savienības tiesības

2. Direktīvas 2004/48 preambulas 2. un 3. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Intelektuālā īpašuma aizsardzībai ir jāļauj izgudrotājam vai radītājam gūt likumīgu peļņu no sava
izgudrojuma vai darba. Tai arī jāveicina iespējami plašāka darbu, ideju un jaunas speciālās
profesionālās informācijas izplatīšanās. Tai pat laikā tā nedrīkst traucēt izteiksmes brīvību, brīvu
informācijas apriti vai personas datu aizsardzību, tostarp internetā.

(3) Tomēr, nepastāvot efektīviem intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības līdzekļiem, netiek veicināta
jauninājumu ieviešana un jaunrade un mazinās ieguldījumi. Tādēļ ir jānodrošina, ka materiālās
tiesības intelektuālā īpašuma jomā, kas pašreiz lielā mērā ir *acquis communautaire* sastāvdaļa,
[Eiropas Savienībā] piemēro efektīvi. Šai sakarā intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas
līdzekļiem ir milzīga nozīme iekšējā tirgus veiksmīgas darbības nodrošināšanā.”

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV 2004, L 157, 45. lpp.).

3. Saskaņā ar Direktīvas 2004/48 preambulas 8. apsvērumu:

“Dalībvalstu sistēmu atšķirības attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu kaitē iekšējā tirgus pareizai darbībai, un to dēļ nav iespējams nodrošināt, ka intelektuālā īpašuma tiesības visā [Eiropas Savienībā] ir vienādā mērā aizsargātas. Šī situācija neveicina brīvu apriti iekšējā tirgū un nerada veselīgai konkurencei labvēlīgu vidi.”

4. Saskaņā ar Direktīvas 2004/48 preambulas 10. apsvērumu:

“Šīs direktīvas mērķis ir tuvināt tiesību sistēmas, lai iekšējā tirgū nodrošinātu augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu aizsardzības līmeni.”

5. Direktīvas 2004/48 preambulas 17. apsvēruma ir formulēts šādi:

“Šajā direktīvā paredzētie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi katrā atsevišķā gadījumā ir jānosaka tā, lai pienācīgi ņemtu vērā attiecīgā gadījuma specifiku, tostarp attiecīgo intelektuālā īpašuma tiesību īpašās pazīmes un, ja vajadzīgs, to, vai pārkāpums ir izdarīts apzināti vai neapzināti.”

6. Saskaņā ar Direktīvas 2004/48 preambulas 26. apsvērumu:

“Lai nodrošinātu kompensāciju [zaudējumu atlīdzību] par tāda pārkāpuma radīto kaitējumu [radušos zaudējumus], ko pārkāpējs, iesaistoties kādā darbībā, ir izdarījis apzināti vai viņam ir bijis pamats apzināties, ka minētā darbība radīs šādu pārkāpumu, tiesību īpašniekam izmaksājamo atlīdzību nosaka, ņemot vērā visus attiecīgos aspektus, piemēram, tiesību īpašnieka ienākumu zudumu vai pārkāpēja negodīgi gūto peļņu un attiecīgā gadījumā tiesību īpašniekam radīto morālo kaitējumu. Gadījumos, kad ir grūti noteikt faktiski radītā kaitējuma [radušos zaudējumu] apjomu, kā alternatīvu atlīdzības summas noteikšanai var izmantot tādus elementus kā honorārus [autoratlīdzību] vai maksu, ko tiesību īpašnieks būtu saņēmis, ja pārkāpējs būtu prasījis atļauju izmantot attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības. Šīs direktīvas mērķis nav paredzēt dalībvalstīm saistības noteikt soda maksu [zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu], bet gan kompensāciju [zaudējumu atlīdzību], ko nosaka atbilstīgi objektīvam kritērijam, ņemot vērā tiesību īpašniekam radītos zaudējumus, piemēram, izdevumus pārkāpuma un pārkāpēja noteikšanā un meklēšanā.”

7. Direktīvas 2004/48 2. panta nosaukums ir “Piemērošanas joma”. Tā 1. punktā ir noteikts:

“Neskarot līdzekļus, kas [Savienības] vai valstu tiesību aktos ir vai var tikt paredzēti, ciktāl šie līdzekļi var būt labvēlīgāki tiesību īpašniekiem, šajā direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus saskaņā ar 3. pantu piemēro visiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, kas paredzēti [Eiropas Savienības] un/vai attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos.”

8. Saskaņā ar Direktīvas 2004/48 3. pantu:

“1. Dalībvalstis paredz pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir taisnīgi, nav nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un neietver nepamatotus terminus vai kavēšanos.

2. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir arī efektīvi, proporcionāli [samērīgi] un preventīvi, un tos piemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi.”

9. Direktīvas 2004/48 13. panta nosaukums ir “Kompensācijas [Zaudējumu atlīdzība]”. Tā 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās tiesu iestādes, saņemot cietušās puses iesniegumu, piespriež pārkāpējam, kas apzināti ir iesaistījies kontrafakta [nelikumīgā] darbībā vai kam ir bijis pamats apzināties, ka minētā darbība ir kontrafakta [nelikumīga] darbība, izmaksāt tiesību īpašniekam kompensāciju [zaudējumu atlīdzību], kas atbilst pārkāpuma dēļ radušos zaudējumu apmēram.

Nosakot kompensācijas [zaudējumu atlīdzības] apjomu, tiesu iestādes:

a) ņem vērā visus attiecīgos aspektus, piemēram, cietušajai pusei radītās negatīvās ekonomiskās sekas, tostarp zaudēto peļņu, pārkāpēja negodīgi gūto peļņu un attiecīgos gadījumos arī citus faktorus, kas nav ekonomiskie faktori, piemēram, tiesību īpašniekam pārkāpuma dēļ nodarīto morālo kaitējumu;

vai

b) kā alternatīvu a) apakšpunktā minētajam attiecīgos gadījumos zaudējumu atlīdzību nosaka kā vienreizēju [fiksētu] maksājumu, pamatojoties uz noteiktiem faktoriem un noteikti ņemot vērā [un ņemot vērā vismaz] honorāru [autoratlīdzību] vai maksājumu summu, kas būtu saņemta, ja pārkāpējs būtu prasījis atļauju izmantot attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības.”

Polijas tiesības

10. *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (Polijas 1994. gada 4. februāra Likums par autortiesībām un blakustiesībām; turpmāk tekstā – “Autortiesību likums”) 79. panta 1. punktā redakcijā, kas bija spēkā lietas pamatā esošo faktu rašanās brīdī, ir noteikts:

“Autora mantisko tiesību īpašnieks, kura tiesības ir pārkāptas, var pieprasīt no viņa tiesību pārkāpēja:

1. pārtraukt pārkāpumu;

2. novērst pārkāpuma sekas;

3. atlīdzināt radušos zaudējumus:

a) pamatojoties uz vispārīgiem principiem šajā jomā vai

b) samaksājot summu, kas atbilst divkārtšam vai prettiesiska pārkāpuma pret autora mantiskajām tiesībām gadījumā trīskārtšam atbilstošās atlīdzības [licences maksas] apmēram, kurš pieprasīšanas brīdī pienāktos saskaņā ar atļauju izmantot darbu, ko piešķīris tiesību īpašnieks;

4. atdot gūtos ienākumus.”

Fakti, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

11. *Stowarzyszenie Filmowców Polskich* (Polijas Kinematogrāfistu apvienība, turpmāk tekstā – “Kinematogrāfistu apvienība”) ir organizācija, kas ir pilnvarota pārvaldīt un aizsargāt ar autortiesībām aizsargātus audiovizuālus darbus, tostarp darbus, kas tiek translēti vai retranslēti kabeļtelevīzijas tīklos. Šī organizācija darbojas, pamatojoties uz Polijas kultūras un mākslas ministra izsniegtu licenci. *Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa* (Olavas Kabeļtelevīzijas apvienība, turpmāk tekstā – “Kabeļtelevīzijas apvienība”) izplata kabeļtelevīzijas programmas Olavā [*Oława*] Lejassilēzijā.

12. 1995. gada 4. oktobrī puses noslēdza licences līgumu, kurā bija izklāstīti noteikumi attiecībā uz maksu, kas Kabeļtelevīzijas apvienībai jāmaksā Kinematogrāfistu apvienībai. 1998. gada 30. decembrī Kinematogrāfistu apvienība paziņoja par minētā līguma izbeigšanu un piedāvāja pusēm noslēgt jaunu līgumu ar citiem nosacījumiem. Saskaņā ar šiem nosacījumiem bija jāmaksā augstāka licences maksa, proti, 2,8 % no Kabeļtelevīzijas apvienības ikmēneša neto ienākumiem; šādu likmi jau bija akceptējusi ievērojama daļa pārējo Polijas kabeļtelevīzijas operatoru.

13. Kabeļtelevīzijas apvienība nepiekrīta Kinematogrāfistu apvienības priekšlikumiem. 2008. gada 17. aprīlī tā iesniedza pieteikumu *Komisja Prawa Autorskiego* (Polijas Autortiesību iestāde), lai tā atrisinātu strīdu pušu starpā³. Minētā iestāde ar 2009. gada 6. marta lēmumu noteica, ka licences maksa jānosaka 1,6 % apmērā no ikmēneša neto ienākumiem, neietverot pievienotās vērtības nodokli un instalācijas un savienojuma maksu. Kabeļtelevīzijas apvienība pēc tam samaksāja Kinematogrāfistu apvienībai naudas summu PLN 34 312,69⁴ apmērā, kas attiecās uz tās [Kabeļtelevīzijas apvienības] ienākumiem laikā no 2006. gada līdz 2008. gadam un tika aprēķināta, pamatojoties uz minēto ikmēneša likmi.

14. 2009. gada 12. janvārī Kinematogrāfistu apvienība vērsās tiesā ar prasību noteikt, ka Kabeļtelevīzijas apvienībai ir aizliegts kabeļtelevīzijas tīklā translēt vai retranslēt audiovizuālus darbus, kamēr nav noslēgts jauns licences līgums, un ka atbildētājam ir jāsamaksā pamatsumma PLN 390 337,50⁵ apmērā par laika posmu no prasības iesniegšanas datuma līdz datumam, kurā faktiski veikta samaksa. Minēto prasību pamatā bija Autortiesību likuma 79. panta 1. punkta 1. apakšpunkts un 3. apakšpunkta b) punkts.

15. 2009. gada 11. augusta spriedumā Vroclavas [*Wrocław*] *Sąd Okręgowy* (apgabaltiesa) noteica, ka nav vajadzības izskatīt prasību par naudas summu PLN 84 120,51⁶ apmērā, aizliedza Kabeļtelevīzijas apvienībai translēt vai retranslēt programmas, kamēr nav noslēgts jauns licences līgums ar Kinematogrāfistu apvienību, piesprieda atbildētājam samaksāt prasītājam pamatsummu PLN 160 275,69⁷ apmērā un noraidīja prasību pārējā daļā. Tiesa konstatēja, ka ir pārkāpts Autortiesību likuma 79. panta 1. punkts, jo atbildētāja esot prettiesiski translējusi vai retranslējusi programmas, zinot, ka tai nav licences. Tāpēc saskaņā ar minēto tiesību normu prasītājam bija tiesības saņemt summu, kas atbilst trīskāršam atbilstošās licences maksas apmēram.

16. Abas puses pārsūdzēja minēto spriedumu Vroclavas *Sąd Apelacyjny* (Apelācijas tiesa). Ar 2010. gada 12. marta spriedumu minētā tiesa apelācijas sūdzības noraidīja. Pēc tam puses iesniedza apelācijas sūdzības iesniedzējtiesā, kura ar 2011. gada 15. jūnija spriedumu atcēla Apelācijas tiesas spriedumu un nodeva lietu atpakaļ minētajai tiesai atkārtotai izskatīšanai. Ar 2011. gada 19. decembra spriedumu Apelācijas tiesa mainīja pārsūdzēto spriedumu, piespriežot Kabeļtelevīzijas apvienībai samaksāt Kinematogrāfistu apvienībai vēl PLN 145 941,30⁸, un noraidīja Kabeļtelevīzijas apvienības apelācijas sūdzību. Otro reizi skatot šo lietu, iesniedzējtiesa ar 2013. gada 27. marta spriedumu atkal atcēla pārsūdzēto spriedumu un nodeva lietu atpakaļ Apelācijas tiesai atkārtotai izskatīšanai. Savā 2013. gada 28. augusta vēstulē Kinematogrāfistu apvienība daļēji atsauca prasību noteikt, ka Kabeļtelevīzijas apvienībai ir aizliegts veikt jebkādu translēšanu vai retranslēšanu. Vēlreiz izskatot šo lietu, Apelācijas tiesa norādīja, ka vienīgais neatrisinātais jautājums pušu strīdā ir jautājums par to, cik liela zaudējumu atlīdzība ir jāmaksā saskaņā ar Autortiesību likuma 79. pantu.

3 — Še pārstāstītie fakti ir aprakstīti lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu. Nav skaidrs, kas notika laikā no 1998. gada līdz 2008. gadam.

4 — Šā dokumenta sagatavošanas brīdī tas atbilst aptuveni EUR 8000. Tas nozīmē, ka kopējie ikmēneša neto ienākumi minētajā laika posmā bija PLN 2 144 543,12.

5 — Šā dokumenta sagatavošanas brīdī tas atbilst aptuveni EUR 91 000.

6 — Šā dokumenta sagatavošanas brīdī tas atbilst aptuveni EUR 19 600.

7 — Šā dokumenta sagatavošanas brīdī tas atbilst aptuveni EUR 39 450. Nav isti skaidrs, kā šī summa ir aprēķināta: 2,8 % no PLN 2 144 543,12 ir PLN 60 047,20; ja piešķirtajai atlīdzībai ir jāatbilst "trīskāršam atbilstošās licences maksas apmēram", kopējai summai būtu jābūtu PLN 180 141,62.

8 — Šā dokumenta sagatavošanas brīdī tas atbilst aptuveni EUR 34 000.

17. Pašlaik iesniedzējtiesa šo strīdu izskata trešo reizi. Iesniedzējtiesa secina, ka Kabeltelevīzijas apvienība ir konsekventi norādījusi, ka Autortiesību likuma 79. pants ir pretrunā Direktīvas 2004/48 13. pantam, jo īpaši tāpēc, ka tajā paredzēta iespēja piespriest zaudējumu atlīdzību “ar soda raksturu”, kas atbilst divkāršam vai trīskāršam atbilstošās licences maksas apmēram.

18. Tā kā iesniedzējtiesai nav skaidrs, kā interpretēt minētās direktīvas noteikumus, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [Direktīvas 2004/48] 13. pantu var interpretēt tā, ka autora mantisko tiesību, kas tikušas pārkāptas, īpašnieks var prasīt tam radīto zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz vispārīgiem principiem šajā jomā, vai arī, neesot vajadzībai pierādīt zaudējumus un cēloņsakarību starp faktu, kas bijis pamatā autortiesību pārkāpumam, un radušos zaudējumus, prasīt summas atmaksu, kura vienāda ar divkāršu vai vainojama autortiesību pārkāpuma gadījumā – trīskāršu atbilstošās atlīdzības apmēru, lai gan Direktīvas 2004/48 13. pantā ir paredzēts, ka tiesa lemj par zaudējumu atlīdzību, ņemot vērā 13. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētos aspektus, un vienīgi kā alternatīvu tā var piemērotos gadījumos noteikt fiksētu zaudējumu atlīdzības apmēru, pamatojoties uz elementiem, kuri minēti direktīvas 13. panta 1. punkta b) apakšpunktā? Vai saskaņā ar direktīvas 13. pantu ir iespējams pēc attiecīgās puses pieprasījuma piešķirt fiksētu zaudējumu atlīdzību, kuras apmērs būtu noteikts iepriekš un kura veidotu divkāršu vai trīskāršu atbilstošo atlīdzību, zinot, ka direktīvas preambulas 26. apsvērumā precizēts, ka direktīvas mērķis nav noteikt zaudējumu atlīdzības ar soda raksturu?”

19. Kinematogrāfistu apvienība, Grieķijas, Polijas un Austrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija lietā ir iesniegušas rakstveida apsvērumus. Tiesas sēdē, kas notika 2016. gada 14. jūlijā, piedalījās abu pamatlietas pušu, kā arī Polijas valdības un Komisijas pārstāvji, kuri sniedza mutvārdu paskaidrojumus.

Vērtējums

Ievada apsvērumi

20. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika reģistrēts 2015. gada 14. jūlijā. 2015. gada 23. jūnija spriedumā *Trybunał Konstytucyjny* (Polijas Konstitucionālā tiesa) atzina, ka Autortiesību likuma 79. panta 1. punkta 3. apakšpunkta b) punkts ir pretrunā Polijas Republikas konstitūcijai, jo tā ļauj autortiesību īpašniekam, kura tiesības ir pārkāptas, prettiesiska pārkāpuma gadījumā pieprasīt summu, kas atbilst trīskāršam atbilstošās licences maksas apmēram. Tāpēc attiecīgajā tiesību normā šajā daļā ir izdarīti grozījumi, kas stājās spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

21. Uzzinājusi par Konstitucionālās tiesas spriedumu, Tiesa jautāja iesniedzējtiesai, vai tā vēlas paturēt spēkā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Iesniedzējtiesa 2015. gada 28. augustā uz to atbildēja, ka, pirmkārt, 79. panta 1. punkta 3. apakšpunkta b) punktā joprojām ir paredzēta tādas summas samaksa, kas atbilst divkāršam atbilstošās licences maksas apmēram, tāpēc iesniedzējtiesu joprojām satrauc jautājums par zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu, un, otrkārt, Konstitucionālās tiesas spriedums tikai pastiprināja iesniedzējtiesas bažas par to, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem, iespējams, nav nepieciešams pierādīt iespējamā pārkāpēja vainu. Tāpēc, atbildot uz uzdoto prejudiciālo jautājumu, būtu jāņem vērā iepriekš minētie notikumi.

Lietas būtība

22. Direktīva 2004/48 ir saskaņošanas pasākums, kura mērķis ir regulēt intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Tiesa ir nospriedusi, ka ar šo direktīvu paredz “efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, kuru mērķis ir novērst, pārtraukt vai atļidzināt ikvienu esošu apdraudējumu intelektuālā īpašuma tiesībām”⁹. Tālab [direktīvas] 2. panta 1. punktā ir noteikts, lai gan ar nosacījumu, kuram es pievērsīšos vēlāk¹⁰, ka direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus piemēro visām intelektuālā īpašuma tiesībām, uz kurām attiecas Savienības vai dalībvalsts tiesību akti.

23. Dalībvalstīm ir jāparedz pasākumi attiecībā uz jebkurām intelektuālā īpašuma tiesībām, un tiem ir jāietver zaudējumu atlīdzība, bet ne tikai¹¹. Tomēr šis lēmums par prejudiciāla jautājuma uzdošanu attiecas uz atlīdzību, kas maksājama saistībā ar autortiesību pārkāpumu. Tiesu lūdz lemt par to, kā atbilstoši direktīvas noteikumiem aprēķināma zaudējumu atlīdzība, jo īpaši ņemot vērā jautājumus par pierādījumiem un tiesību īpašnieka ciesto zaudējumu cēloņsakarību, kā arī minētā tiesību īpašnieka tiesībām saņemt fiksētu zaudējumu atlīdzību, kura var nebūt saistīta ar ciestajiem zaudējumiem un kuru, no vienas puses raugoties, varētu uzskatīt par tādu, kam ir soda raksturs¹².

24. Šajā ziņā Austrijas un Polijas valdības (jo īpaši pirmā) pievērs īpašu uzmanību Direktīvas 2004/48 2. panta formulējumam, saskaņā ar kuru šis tiesību akts neskar līdzekļus, kas ir paredzēti valsts tiesību aktos un var būt labvēlīgāki tiesību īpašniekiem. Ja šis arguments būtu pamatots, tā dēļ zustu – vai vismaz būtiski samazinātos – vajadzība izvērtēt pārējos direktīvas noteikumus, jo, šķiet, nav šaubu par to, ka konkrētā valsts autortiesību likuma mērķis ir paredzēt noteikumus, kas ir labvēlīgi tiesību īpašniekiem. Lai gan, atbildot uz Tiesai uzdoto jautājumu, noteikti jāņem vērā arī 2. panta 1. punkta noteikumi, manuprāt, ir svarīgi vispirms noskaidrot nevis to, ko šī direktīva *necenšas* panākt – atstājot jautājumus dalībvalstu ziņā –, bet gan to, ko tā *cenšas* panākt, veidojot pamatu noteikumu saskaņošanai Savienības līmenī.

25. Problēma, ar kuru ir saskārusies iesniedzējtiesa, ir saistīta ar valsts tiesību normu (proti, Autortiesību likuma 79. panta 1. punktu), saskaņā ar kuru tiesību īpašnieks, kurš apgalvo, ka viņa tiesības ir pārkāptas, var no iespējamā pārkāpēja kā zaudējumu atlīdzību pieprasīt zināmu naudas summu, kas ir noteikta iepriekš¹³ un attiecīgi var nebūt saistīta ar faktiskajiem zaudējumiem, kuri ir radušies tiesību īpašniekam. Šķiet, ka šādas tiesības rodas automātiski¹⁴. Tāpēc iesniedzējtiesa uzskata, ka minēto zaudējumu atlīdzību var raksturot kā tādu, kam ir “soda raksturs”.

26. Saistībā ar minēto problēmu rodas vairāki jautājumi, kurus varētu rezumēt šādi:

— vai valsts tiesību norma, ar kuru nosaka¹⁵ tiesību īpašniekam samaksājamās summas apmēru, neatstājot šajā ziņā nekādu novērtējuma brīvību tiesu iestādei, kura izskata un izlemj konkrēto lietu, var atbilst Direktīvas 2004/48 prasībām;

9 — Skat. spriedumu, 2014. gada 10. aprīlis, *ACI Adam* u.c., C-435/12, EU:C:2014:254, 61. punkts un tajā minētā judikatūra.

10 — Skat. turpmāk 24. punktu, kā arī 49. punktu un nākamos punktus.

11 — Direktīvā ir ietverti arī noteikumi, ar ko paredz: tiesības piekļūt pierādījumiem un pasākumus pierādījumu saglabāšanai (2. iedaļa); tiesības uz informāciju (3. iedaļa); pagaidu un piesardzības pasākumus (4. iedaļa) un korektīvus pasākumus, tiesiskās aizsardzības līdzekļus un alternatīvus pasākumus (5. iedaļa).

12 — Sodošas zaudējumu atlīdzības jēdzienam ir pievērsies ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*] savos secinājumos lietā *Arjona Camacho*, C-407/14, EU:C:2015:534, kur viņš sodošu zaudējumu atlīdzību ir aprakstījis šādi: “Pāraudzinoša kaitējuma atlīdzība [sodoša zaudējumu atlīdzība] atbildības sistēmu papildina ar moralizējošu, teju represīvu funkciju. Tā ir kā privātā soda teorijas izpausme: ir runa ne tikai par zaudējumu atlīdzību vien, tiek noteikta arī zaudējumu atlīdzība papildus pilnīgas kompensācijas nodrošināšanai, kas sava represīvā rakstura dēļ ne tikai kaitējuma nodarītāju, bet arī citas personas atturētu no [prettiesiskas] rīcības īstenošanas” (49. punkts).

13 — Vai vismaz maksājamās zaudējumu atlīdzības apmēru nosaka, ņemot vērā koeficientu, ko piemēro licences maksai, kura pārkāpējam būtu jāmaksā tiesību īpašniekam, ja tas būtu atļāvis izmantot attiecīgās autortiesības.

14 — Kārtības labad būtu jāpiemin, ka, atbildot uz tiesas sēde uzdoto jautājumu, Polijas valdības pārstāvis norādīja, ka šādas tiesības nerastos, ja būtu notikusi tiesību ļaunprātīga izmantošana vai ja nebūtu iespējams aprēķināt licences maksas summu, ko tiesību īpašnieks būtu varējis saņemt.

15 — Skat. iepriekš 13. zemsvītras piezīmi.

- kāda, ņemot vērā direktīvas 3. panta noteikumus, ir to saistību būtība un apjoms, kas attiecībā uz zaudējumu atlīdzību paredzētas direktīvas 13. pantā, kā arī
- ciktāl direktīvas 2. panta 1. punkta noteikumi ļauj dalībvalstīm pārsniegt saistības, kas attiecībā uz zaudējumu atlīdzību paredzētas direktīvas 13. pantā, un jo īpaši paredzēt valsts tiesību aktos iespēju piespriest zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu.

27. Turpmāk es pēc kārtas iztirzāšu iepriekš minētos jautājumus.

Vai valsts tiesību aktos var noteikt summu, kas maksājama tiesību īpašniekam, kura tiesības ir pārkāptas, bez tās tiesu iestādes iesaistīšanās, kas izskata un izlemj konkrēto lietu?

28. Atbilde uz šo jautājumu izriet no Direktīvas 2004/48 13. panta 1. punkta teksta, lasot to saistībā ar preambulas 17. apsvērumu un 3. panta 1. punktu.

29. Saskaņā ar 13. panta 1. punktu dalībvalstīm ir jānodrošina, ka kompetentās tiesu iestādes atlīdzina tiesību īpašniekam radušos zaudējumus, attiecīgos gadījumos piespriežot zaudējumu atlīdzību. Nosakot zaudējumu atlīdzības apmēru, minētajām iestādēm ir jāpiešķir naudas summa, kas atbilst *faktiskajiem* zaudējumiem, kuri tiesību īpašniekam nodarīti attiecīgā pārkāpuma dēļ. Tas savukārt atbilst gan direktīvas preambulas 17. apsvērumā teiktajam, ka aizsardzības līdzekļi *katrā atsevišķā gadījumā* ir jānosaka tā, lai pienācīgi ņemtu vērā attiecīgā gadījuma specifiku, gan direktīvas 3. panta 1. punkta noteikumam, ka aizsardzības līdzekļiem ir jābūt “taisnīgiem”. Citiem vārdiem sakot, ir jāveic novērtējums, kas jāpielāgo katram konkrētam gadījumam, un šādu novērtējumu pēc definīcijas var veikt vienīgi tiesa vai iestāde, kurai ir piešķirtas tiesu iestādes lēmumu pieņemšanas pilnvaras, kas ir līdzvērtīgas tiesas pilnvarām. Manuprāt, no iepriekš minētā jāsecina, ka valsts tiesību norma, kurā noteikts, ka tiesību īpašnieks, kura tiesības ir pārkāptas, var *automātiski* iegūt tiesības saņemt iepriekš noteiktu naudas summu, kas paredzēta atbilstošajos valsts tiesību aktos, kompetentajām tiesu iestādēm neiesaistoties minētās summas aprēķināšanā, neatkarīgi no tā, vai attiecīgie aprēķini tiek veikti, pamatojoties uz atbilstošās autoratlīdzības lielumu, vai citādi, nevar atbilst direktīvas prasībām.

30. Tāpēc uzskatu, ka Direktīva 2004/48 būtu jāinterpretē tā, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kurā ir paredzēta automātiska iepriekš noteiktas naudas summas izmaksa tiesību īpašniekam, kura tiesības ir pārkāptas, ja ir saņemts atbilstošs tiesību īpašnieka iesniegums, kompetentajām valsts tiesu iestādēm neiesaistoties attiecīgās zaudējumu atlīdzības aprēķināšanā.

Direktīvas 2004/48 3. panta un 13. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošana, aprēķinot zaudējumu atlīdzību

31. Iepriekš 29. punktā es pieminēju Direktīvas 2004/48 3. panta 1. punktā noteikto prasību, ka aizsardzības līdzekļiem ir jābūt taisnīgiem. Tāpēc pienācīgi ir jāņem vērā ne tikai tiesību īpašnieka, bet arī iespējamā tiesību pārkāpēja nostāja. Direktīvas 3. panta 2. punktā noteikts, ka minētajiem aizsardzības līdzekļiem ir jābūt arī “efektīviem, proporcionāliem [samērīgiem] un preventīviem”. Šie principi ir jāievēro, piemērojot jebkuru direktīvā paredzēto aizsardzības līdzekli, tostarp piešķirot zaudējumu atlīdzību. Galvenā uzmanība šajā gadījumā tiek pievērsta tiesību īpašnieka aizsardzībai.

32. Specifiskie noteikumi, kas attiecas uz zaudējumu atlīdzības aprēķināšanu, ir izklāstīti direktīvas 13. pantā. Gadījumi, kuros pārkāpējs ir apzināti iesaistījies nelikumīgā darbībā vai viņam ir bijis pamats apzināties, ka minētā darbība ir nelikumīga darbība, ir aplūkoti 13. panta 1. punktā. Minētajā tiesību normā ir sniegti vispārīgi papildu norādījumi, proti, tajā noteikts, ka zaudējumu atlīdzībai ir jāatbilst “radītā kaitējuma [radušos zaudējumu] apmēram”. Arī šī prasība ir vienmēr jāņem vērā, piešķirot zaudējumu atlīdzību saskaņā ar direktīvas noteikumiem.

33. Šeit es gribētu apstāties, lai, atbildot uz otro jautājumu, ko iesniedzējtiesa uzdod savā 2015. gada 28. augusta atbildes vēstulē Tiesai, norādītu vienu lietu¹⁶. Direktīvas 13. panta 1. punktu piemēro tikai tajos gadījumos, kad pārkāpējs ir rīkojies apzināti vai viņam ir bijis pamats apzināties, ka viņa rīcība ir prettiesiska. Gadījumos, kad pārkāpējs nav apzinājies, ka viņa rīcība ir prettiesiska, vai viņam nav bijis pamata to apzināties, zaudējumu atlīdzības aprēķināšanai piemēro 13. panta 2. punktu. Naudas summa, ko iespējams atgūt saskaņā ar šo tiesību normu, aprobežojas ar “peļņas vai iepriekš noteiktās kompensācijas [zaudējumu atlīdzības] atgūšanu”. Tāpēc, manuprāt, ir pilnīgi skaidrs, ka gadījumos, kuros piemēro 13. panta 1. punkta noteikumus, ir jāpierāda pārkāpēja vaina.

34. Minētajā tiesību normā ir norādīts, kā konkrētā gadījumā attiecīgajām tiesu iestādēm jānosaka zaudējumu atlīdzības apmērs. Šim nolūkam ir paredzētas divas metodes. Saskaņā ar pirmo metodi (a) apakšpunkts) tiesu iestādei ir jāņem vērā visi attiecīgie lietas aspekti, un šīs metodes pamatā ir pārkāpuma radītās ekonomiskās sekas, jo īpaši tiesību īpašnieka zaudētā peļņa un pārkāpēja negodīgi gūtā peļņa. Runājot par šo metodi, ir minēti arī tādi elementi, kas nav ekonomiski faktori, piemēram, tiesību īpašniekam nodarītais morālais kaitējums.

35. Minētā punkta b) apakšpunktā ir paredzēta alternatīva. Tā ļauj tiesu iestādēm zaudējumu atlīdzību noteikt kā fiksētu maksājumu, tostarp pamatojoties uz autoratlīdzību vai licences maksu, kas pārkāpējam būtu jāsamaksā, ja viņš būtu prasījis atļauju izmantot attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības. Tā kā b) apakšpunkta noteikumi ir iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma pamatā, tās apakšpunkta daļas, kas attiecas uz pamatlietu, ir jāizvērtē rūpīgāk.

36. Pirmkārt, šo tiesību normu piemēro tikai “attiecīgos gadījumos”. Tāpēc 13. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā aprēķina metode būtu jāuzskata par vispārējo normu, bet b) apakšpunktā paredzētā metode – par izņēmumu. Vārdkopas “attiecīgos gadījumos” nozīme ir skaidrota direktīvas preambulas 26. apsvērumā, kur kā piemēri minēti gadījumi, kad ir grūti noteikt faktiski radušos zaudējumu apjomu.

37. Manuprāt, ir kāds būtisks politisks iemesls, kas ļauj uzskatīt šādu alternatīvu par pamatotu. Tas ir saistīts ar grūtībām, ar kurām tiesību īpašnieki daudzos gadījumos saskaras, cenšoties aprēķināt zaudējumus, kas faktiski radušies konkrētā pārkāpuma dēļ. Bieži vien tas ir grūti; dažkārt tas var būt pat neiespējami. Ja šajā jomā trūkst mehānisma, kas palīdzētu tiesību īpašniekiem, direktīvā paredzētie aizsardzības līdzekļi var izrādīties neefektīvi. Paredzot līdzekļu atgūšanas sistēmu, kuras pamatā ir autoratlīdzība vai licences maksa, likumdevējs ir vēlējies dot tiesību īpašniekiem iespēju izvairīties no iespējamā lielā laika patēriņa un izdevumiem, kas tiem citādi varētu būt jāuzņemas, lai varētu celt prasību pret pārkāpēju. Pretējā gadījumā pastāvētu risks, ka Direktīvas 2004/48 3. panta 1. punktā noteikto prasību, ka aizsardzības līdzekļi nedrīkst būt nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un ietvert nepamatotu kavēšanos, nebūs iespējams izpildīt. Citiem vārdiem sakot, tie [aizsardzības līdzekļi] nebūtu “efektīvi” un attiecīgi arī “preventīvi”, kā tas noteikts direktīvas 3. panta 2. punktā.

38. Tomēr tiesību īpašniekam būs pienākums pierādīt, ka konkrētās lietas apstākļi ir pietiekams pamats zaudējumu atlīdzības piešķiršanai saskaņā ar direktīvas 13. panta 1. punkta b) apakšpunktam atbilstošajām valsts tiesību normām un ka tādējādi šāda atlīdzības piešķiršana ir uzskatāma par “atbilstošu”. Minimālais priekšnosacījums ir tas, ka ir “grūti noteikt faktiski radītā kaitējuma [radušos zaudējumu] apjomu”¹⁷, vai arī tas, ka ir pamatoti iemesli, kuru dēļ zaudējumu atlīdzības piešķiršana, aprobežojoties ar naudas summu, kas aprēķināta atbilstoši a) apakšpunkta noteikumiem, ir acīmredzami netaisnīga vai nepamatota.

16 — Skat. iepriekš 21. punktu.

17 — Skat. direktīvas preambulas 26. apsvērumu.

39. Otrkārt, b) apakšpunktā paredzētā aprēķina pamatā ir naudas summa, kas atbilst “vismaz” autoratlīdzībai vai licences maksai, kura būtu jāmaksā, ja pārkāpums nebūtu noticis¹⁸. Tāpēc nav runas par to, ka naudas summa, kas noteikta, aprēķinot tiesību īpašnieka zaudēto peļņu un/vai pārkāpēja gūto peļņu, tiktu aizstāta ar autoratlīdzības vai licences maksas summu, kas pārkāpējam teorētiski būtu bijusi jāsamaksā tiesību īpašniekam. Noteiktais kritērijs ir elastīgāks, un attiecīgā naudas summa nepārprotami var pārsniegt atbilstošās autoratlīdzības vai licences maksas apmēru.

40. Vai tas nozīmē, ka b) apakšpunkta noteikumi ļauj tiesu iestādei piešķirt zaudējumu atlīdzību “ar soda raksturu”, pamatojoties uz to, ka nav jābūt saiknei starp piešķirto naudas summu un ciestajiem zaudējumiem?

41. Šajā ziņā jānorāda, ka Tiesa spriedumā *Manfredi* u.c.¹⁹ ir atzinusi, ka šādu zaudējumu atlīdzību var piešķirt saskaņā ar valsts tiesību normām, kas attiecas uz konkurences tiesību pārkāpumiem, ja vien tiek ievērots efektivitātes un līdzvērtības princips²⁰. Tāpēc nevar apgalvot, ka zaudējumu atlīdzības ar soda raksturu jēdziens jebkuros apstākļos būtu uzskatāms par nesavienojamu ar Savienības tiesību aktu prasībām.

42. Tomēr neuzskatu, ka plašos, vispārīgos apgalvojumus, kas ir izteikti minētajā spriedumā, var attiecināt uz šo lietu. Pirmkārt, no Direktīvas 2004/48 preambulas 26. apsvēruma pēdējā teikuma izriet, ka likumdevēja mērķis nav paredzēt iespēju saskaņā ar šo direktīvu izmaksāt zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu.

43. Otrkārt, direktīvas 13. panta 1. punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka zaudējumu atlīdzībai ir jāatbilst “pārkāpuma dēļ radītā kaitējuma [radušos zaudējumus] apmēram”²¹. Manuprāt, saskaņā ar šo tiesību normu tiesību īpašniekam ir jāspēj pierādīt cēloņsakarību starp pieprasīto naudas summu un ciestajiem zaudējumiem²². Tādā gadījumā jāsecina, ka 13. panta 1. punktā nav paredzēta iespēja piešķirt naudas summu, kas varētu nebūt saistīta ar zaudējumiem, kuri tiesību īpašniekam ir radušies vai varētu rasties turpmāk²³.

44. Treškārt, Direktīvas 2004/48 3. panta 2. punktā ir noteikts pamatprincips, ka aizsardzības līdzekļiem ir jābūt ne tikai “efektīviem” un “preventīviem”, bet arī “samērīgiem”.

45. Lai pamatotu savu nostāju, ka zaudējumu atlīdzība ar soda raksturu var būt samērīga, Polijas valdības pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka Tiesai būtu jāņem vērā spriedums *Arjona Camacho*²⁴. Minētā lieta bija saistīta ar to, kā interpretējama Direktīva 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos²⁵, kuras 25. pantā “Sankcijas” tostarp noteikts, ka sankcijām, kas piemērojamas par to

18 — Lai gan 13. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir minēta vārdkopa “kā alternatīvu”, Tiesa nesenoajā 2016. gada 17. marta spriedumā *Liffers*, C-99/15, EU:C:2016:173, ir skaidri norādījusi, ka tiesību īpašnieks, kurš ir iesniedzis prasību, pamatojoties uz minētā apakšpunkta noteikumiem, var pieprasīt atlīdzību arī par morālo kaitējumu un vārds “vismaz” ir norādīts tālab, lai precizētu, ka norādītā aprēķinu bāze nav izsmeljoša.

19 — Spriedums, 2006. gada 13. jūlijs, no C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 99. un 100. punkts. Lieta bija saistīta ar EKL 81. panta (LESD 101. panta) interpretāciju.

20 — Jānorāda, ka minētais spriedums tika pasludināts, pirms stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. novembra Direktīva 2014/104/ES par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.). Dalībvalstīm minētā direktīva valsts tiesību aktos jātransponē līdz 2016. gada 27. decembrim. Šis direktīvas 3. panta 3. punktā ir noteikts “pilnīgs atlīdzinājums saskaņā ar šo direktīvu nedrīkst novest pie pārmērīgi lielas kompensācijas vai nu ar sodīšanas nolūkā piemērotiem, daudzkrāšiem, vai citiem zaudējumu atlīdzināšanas veidiem”.

21 — Autores izcēlums.

22 — Plašāku izklāstu par to, kāda cēloņsakarība, manuprāt, ir jāpierāda, skat. turpmāk 47. punktā.

23 — Augu šķirņu aizsardzības kontekstā skat. arī spriedumu, 2016. gada 9. jūnijs, *Hansson*, C-481/14, EU:C:2016:419, 33.–40. punkts.

24 — Spriedums, 2015. gada 17. decembris, C-407/14, EU:C:2015:831.

25 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija direktīva (OV 2006, L 204, 23. lpp.).

valsts noteikumu pārkāpumiem, kuri pieņemti saskaņā ar minēto direktīvu, un kas var iekļaut kompensācijas maksājumu upurim, jābūt “efektīvām, samērīgām un preventīvām”. Tiesa nosprieda, ka valsts pasākumi, paredzot zaudējumu atlīdzības ar soda raksturu izmaksu personai, kura cietusi no diskriminācijas dzimuma dēļ, atbilst šiem kritērijiem un attiecīgi ir uzskatāmi par samērīgiem²⁶.

46. Es no minētā sprieduma nevaru izdarīt nekādus noderīgus secinājumus. Tiesību norma, uz kuru tas atsaucas, tostarp attiecas uz naudas summām, kas tiek maksātas kā soda nauda, nevis kā zaudējumu atlīdzība. Pirmajā gadījumā ir pašsaprotami, ka attiecīgie aprēķini var nebūt saistīti ar zaudējumiem, kas radušies upurim. To pašu nevar teikt par zaudējumu atlīdzību, kurai saskaņā ar Direktīvas 2004/48 13. panta 1. punktu ir jāatbilst zaudējumiem, kas *faktiski* nodarīti tiesību īpašniekam. Šajā kontekstā samērīguma kritērija ievērošanai, manuprāt, ir nepieciešams, lai starp nodarītajiem zaudējumiem un pieprasīto atlīdzību tomēr pastāvētu zināma saistība. Tas vedina domāt, ka zaudējumu atlīdzības ar soda raksturu piešķiršana pēc definīcijas neatbilst minētajam kritērijam.

47. Attiecinot iepriekš minētos novērojumus uz šo gadījumu, uzskatu, ka valsts tiesību norma, piemēram, Autortiesību likuma 79. panta 1. punkts, kurā paredzēta tādas iepriekš noteiktas naudas summas izmaksa tiesību īpašniekam, kas nav saistīta ar viņam nodarītajiem zaudējumiem, nevar atbilst Direktīvas 2004/48 prasībām. Tomēr man nešķiet, ka no iepriekš minētā izrietētu, ka tāda pati tiesību norma, saskaņā ar kuru tiesību īpašnieks var pieprasīt naudas summu, kas ir *ne vairāk kā* divas (vai atbilstošos apstākļos pat trīs) reizes lielāka par licences maksu, ko tiesību īpašnieks būtu varējis saņemt, ja viņš būtu atļāvis izmantot attiecīgo darbu, tātad noteikti būtu jāuzskata par tādu, kas ir pretrunā direktīvā paredzētajai kārtībai. Tiesību īpašniekam ir jāpierāda, ka nodarītie zaudējumi un pieprasītā atlīdzības summa nav savstarpēji nesamērīgi. Šajā ziņā viņam jāpierāda, ka starp abiem lielumiem pastāv cēloņsakarība. Ņemot vērā 13. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētā aizsardzības līdzekļa būtību, tiesību īpašniekam minētā sakarība nav jāpierāda ar matemātisku precizitāti, jo šīs tiesību normas jēga ir paredzēt risinājumu gadījumiem, kad to var būt grūti vai pat neiespējami izdarīt. Manuprāt, tiesību īpašniekam ir jāpierāda, ka pastāv zināma saistība, un viņam nedrīkstētu dot tiesības saņemt zaudējumu atlīdzību, kas nekādā ziņā nav samērīga ar faktiskajiem zaudējumiem.

48. Kopumā attiecībā uz Direktīvas 2004/48 3. panta un 13. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanu, aprēķinot zaudējumu atlīdzību pamatlietā, secinu, pirmkārt, ka tiesību īpašniekam būs pienākums pierādīt, ka konkrētās lietas apstākļi ir pietiekams pamats zaudējumu atlīdzības piešķiršanai saskaņā ar direktīvas 13. panta 1. punkta b) apakšpunktam atbilstošajām valsts tiesību normām un ka tādējādi šāda atlīdzības piešķiršana ir uzskatāma par “atbilstošu”, un, otrkārt, ka minētie direktīvas noteikumi nepieļauj tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru tiesību īpašnieks var pieprasīt fiksētu naudas summu, kas ir divas vai trīs reizes lielāka par licences maksu, ko tiesību īpašnieks būtu varējis saņemt, ja viņš būtu atļāvis izmantot attiecīgo darbu. Tomēr direktīvas noteikumi nepadara nelikumīgu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru tiesību īpašnieks var pieprasīt naudas summu, kas nepārsniedz divkārtu vai trīskārtu licences maksu, ja vien tiesību īpašnieks var pierādīt, ka pieprasītā naudas summa ir samērīga ar nodarītajiem zaudējumiem. Tiesību īpašniekam ir pienākums pierādīt, ka tas tā ir.

Direktīvas 2004/48 2. panta 1. punkta piemērojamība pamatlietā

49. Iepriekš 24. punktā minēto iemeslu dēļ ir jāizvērtē Direktīvas 2004/48 2. panta 1. punkta piemērojamība attiecībā uz pamatlietu. Saskaņā ar šo tiesību normu direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus piemēro visiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, kas paredzēti Savienības un valsts tiesību aktos. Šāda piemērošana tomēr neskar “*līdzekļus*, kas [Savienības] vai valstu tiesību aktos ir vai var tikt paredzēti, ciktāl šie līdzekļi var būt labvēlīgāki tiesību īpašniekiem”²⁷.

26 — Šajā ziņā skat. sprieduma 40. punktu.

27 — Autores izcēlums.

50. Šajā tiesību normā ir skaidri norādīts, ka Savienības līmenī Direktīva 2004/48 nekādi neietekmēs ar intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem saistītos aizsardzības līdzekļus, kas ir paredzēti citos Savienības tiesību aktos un ir plašāki nekā direktīvā paredzētie aizsardzības līdzekļi²⁸. Uzskatāms šāda aizsardzības līdzekļa piemērs ir preču zīmes īpašniekam piešķirtās tiesības iesniegt pieteikumu Savienības preču zīmes paziņošanai par spēkā neesošu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 207/2009²⁹ 52. un 53. panta noteikumiem, ja viņš uzskata, ka citas preču zīmes reģistrācija pārkāpj viņa tiesības.

51. Runājot par līdzekļiem, kas ir ieviesti valsts līmenī, dažas norādes attiecībā uz Savienības likumdevēja nolūkiem, kuru dēļ ir ieviesta šāda tiesību norma, ir atrodamas Eiropas Parlamenta un Padomes priekšlikumā direktīvai par pasākumiem un procedūrām, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu³⁰, kas ir Direktīvas 2004/48 pamatā. Šā priekšlikuma paskaidrojuma rakstā attiecībā uz direktīvas projekta 2. pantu, kas atbilst pieņemtās direktīvas 2. pantam, ir norādīts, ka “[..] dalībvalstis var noteikt, ka kompetentās iestādes var dot rīkojumu īstenot citus pasākumus, kas ir pielāgoti konkrētiem apstākļiem un ir piemēroti tam, lai izbeigtu intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpšanu vai novērstu turpmākus pārkāpumus, kā arī jebkādos citus piemērotus pasākumus. [..]”³¹. [Neoficiāls tulkojums]

52. Tātad saskaņā ar 2. panta 1. punktu dalībvalstis var valsts līmenī brīvi pieņemt tiesību normas, kurās ir paredzēti papildu aizsardzības līdzekļi par labu tiesību īpašniekiem. Tāpēc tās var pieņemt noteikumus, saskaņā ar kuriem noteiktas tiesības var uzskatīt par zaudētām, piemēram, smagu un ilgstošu pārkāpumu gadījumā, vai ierobežot iespējas izmantot šādas tiesības papildus direktīvā noteiktajiem ierobežojumiem, ja attiecīgās tiesības ir pretrunā citas personas intelektuālā īpašuma tiesībām.

53. Tomēr neuzskatu, ka, pamatojoties uz 2. panta 1. punktu, varētu apgalvot, ka Direktīvā 2004/48 ir paredzēta tikai minimāla noteikumu saskaņošana jomās, uz kurām šī direktīva attiecas³². Pirmkārt, šāds uzskats ir pretrunā minētās tiesību normas formulējumam, kurā ir minēti nevis “pasākumi”, kas ir vai var tikt paredzēti Savienības vai valstu tiesību aktos, bet gan “līdzekļi”. Otrkārt, tas neatspoguļo direktīvas galveno mērķi, kas, kā norādīts preambulas 8. apsvērumā, ir nodrošināt, ka intelektuālā īpašuma tiesības ir vienādā mērā aizsargātas visā Savienībā. Ja direktīvā ir paredzēti noteikumi, kas attiecas uz kādu konkrētu aizsardzības līdzekli, kā tas ir, piemēram, zaudējumu atlīdzības gadījumā, šiem noteikumiem, manuprāt, būtu jābūt vienādiem visā Eiropas Savienībā.

54. Tāpēc secinu, ka Direktīvas 2004/48 2. panta 1. punkts neatļauj dalībvalstij piešķirt tiesību īpašniekam, kura intelektuālā īpašuma tiesības ir pārkāptas, tiesības saņemt zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu.

28 — Norādi par to, kādi aizsardzības līdzekļi papildus zaudējumu atlīdzībai ir paredzēti Direktīvā 2004/48, skat. iepriekš 11. zemsvitras piezīmē.

29 — Padomes 2009. gada 26. februāra Regula (EK) Nr. 207/2009 par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.). Ar šo regulu tika aizstāta Padomes 1993. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi (OV 1994, L 11, 1. lpp.), kurā atbilstošie noteikumi bija izklāstīti 51. un 52. pantā.

30 — COM(2003) 46, galīgā redakcija (OV 2004, C 32, 15. lpp.).

31 — Dokumenta franču valodas redakcijā teksts ir formulēts labāk (un noteikti elegantāk), proti: “Les États membres peuvent prévoir que les autorités compétentes peuvent ordonner d’autres mesures adaptées aux circonstances et propres à faire cesser l’atteinte au droit de propriété intellectuelle ou à prévenir de nouvelles atteintes, ainsi que toutes autres mesures appropriées”.

32 — Šajā ziņā skat. iepriekš 24. punktu.

Secinājumi

55. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku Tiesai uz *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kurā ir paredzēta automātiska iepriekš noteiktas naudas summas izmaksa tiesību īpašniekam, kura tiesības ir pārkāptas, ja ir saņemts atbilstošs tiesību īpašnieka iesniegums, kompetentajām valsts tiesu iestādēm neiesaistoties attiecīgās zaudējumu atlīdzības aprēķināšanā;
- 2) Direktīvas 2004/48 3. pants un 13. panta 1. punkta b) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka, pirmkārt, tiesību īpašniekam būs pienākums pierādīt, ka konkrētās lietas apstākļi ir pietiekams pamats zaudējumu atlīdzības piešķiršanai saskaņā ar direktīvas 13. panta 1. punkta b) apakšpunktam atbilstošajām valsts tiesību normām un ka tādējādi šāda atlīdzības piešķiršana ir uzskatāma par “atbilstošu”, un, otrkārt, ka minētie direktīvas noteikumi nepieļauj tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru tiesību īpašnieks var pieprasīt fiksētu naudas summu, kas ir divas vai trīs reizes lielāka par licences maksu, ko tiesību īpašnieks būtu varējis saņemt, ja viņš būtu atļāvis izmantot attiecīgo darbu. Tomēr direktīvas noteikumi nepadara nelikumīgu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru tiesību īpašnieks var pieprasīt naudas summu, kas nepārsniedz divkārtu vai trīskārtu licences maksu, ja vien tiesību īpašnieks var pierādīt, ka pieprasītā naudas summa ir samērīga ar nodarītajiem zaudējumiem. Tiesību īpašniekam ir pienākums pierādīt, ka tas tā ir;
- 3) Direktīvas 2004/48 2. panta 1. punktā nav atļauts dalībvalstij piešķirt tiesību īpašniekam, kura intelektuālā īpašuma tiesības ir pārkāptas, tiesības saņemt zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu.